

Zadatak 161 (Tony, ekonomska škola)

Vrijednost razlomka $\frac{(m-n)^2 + 4 \cdot m \cdot n}{(m+n)^2 - 4 \cdot m \cdot n}$ za $m = 111111$, $n = 777777$ jednaka je:

- A) $\frac{1}{49}$ B) $\frac{16}{9}$ C) $\frac{3}{4}$ D) $\frac{1}{6}$

Rješenje 161

Ponovimo!

$$(a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad (a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad \frac{a^n}{b^n} = \left(\frac{a}{b}\right)^n, \quad (-a)^2 = a^2.$$

$$\begin{aligned} \frac{(m-n)^2 + 4 \cdot m \cdot n}{(m+n)^2 - 4 \cdot m \cdot n} &= \frac{m^2 - 2 \cdot m \cdot n + n^2 + 4 \cdot m \cdot n}{m^2 + 2 \cdot m \cdot n + n^2 - 4 \cdot m \cdot n} = \frac{m^2 + 2 \cdot m \cdot n + n^2}{m^2 - 2 \cdot m \cdot n + n^2} = \frac{(m+n)^2}{(m-n)^2} \\ &= \left(\frac{m+n}{m-n}\right)^2 = \left(\frac{111111+777777}{111111-777777}\right)^2 = \left(\frac{888888}{-666666}\right)^2 = \left[\frac{\text{kratimo razlomak}}{\text{sa 111111}}\right] = \left(\frac{8}{-6}\right)^2 \\ &= \left(\frac{8}{-6}\right)^2 = \left(-\frac{4}{3}\right)^2 = \frac{16}{9}. \end{aligned}$$

Odgovor je pod B.

Vježba 161

Vrijednost razlomka $\frac{(m+n)^2 - 4 \cdot m \cdot n}{(m-n)^2 + 4 \cdot m \cdot n}$ za $m = 111111$, $n = 777777$ jednaka je:

- A) 49 B) $\frac{9}{16}$ C) $\frac{4}{3}$ D) 6

Rezultat: B.

Zadatak 162 (Tony, ekonomska škola)

Prikazati u obliku potencije s bazom 2: $2^8 + 4^5 + 8^3 + 16^2$.

Rješenje 162

Ponovimo!

$$(a^n)^m = a^{n \cdot m}, \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^1 = a.$$

$$x \cdot a^n + y \cdot a^n = (x+y) \cdot a^n, \quad a^n : a^m = a^{n-m}.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} 2^8 + 4^5 + 8^3 + 16^2 &= 2^8 + (2^2)^5 + (2^3)^3 + (2^4)^2 = 2^8 + 2^{10} + 2^9 + 2^8 = 2 \cdot 2^8 + 2^{10} + 2^9 = \\ &= 2^1 \cdot 2^8 + 2^{10} + 2^9 = 2^9 + 2^{10} + 2^9 = 2 \cdot 2^9 + 2^{10} = 2^1 \cdot 2^9 + 2^{10} = 2^{10} + 2^{10} = \\ &= 2 \cdot 2^{10} = 2^1 \cdot 2^{10} = 2^{11}. \end{aligned}$$

2. inačica

$$2^8 + 4^5 + 8^3 + 16^2 = 2^8 + (2^2)^5 + (2^3)^3 + (2^4)^2 = 2^8 + 2^{10} + 2^9 + 2^8 =$$

$$= 2^8 \cdot (1 + 2^2 + 2^1 + 1) = 2^8 \cdot (1 + 4 + 2 + 1) = 2^8 \cdot 8 = 2^8 \cdot 2^3 = 2^{11}.$$

Vježba 162

Prikazati u obliku potencije s bazom 3: $5 \cdot 9^5 + 4 \cdot 27^3 + 8 \cdot 3^9$.

Rezultat: 3^{12} .

Zadatak 163 (Tony, ekonomska škola)

Broj $(4^{-1} - 5^{-1})^{-2}$ jednak je:

- A) -9 B) 12 C) 41 D) 400

Rješenje 163

Ponovimo!

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad \frac{a}{b} - \frac{c}{d} = \frac{a \cdot d - b \cdot c}{b \cdot d}, \quad \left(\frac{a}{b}\right)^{-n} = \left(\frac{b}{a}\right)^n, \quad \frac{n}{1} = n.$$

$$(4^{-1} - 5^{-1})^{-2} = \left(\frac{1}{4} - \frac{1}{5}\right)^{-2} = \left(\frac{5-4}{20}\right)^{-2} = \left(\frac{1}{20}\right)^{-2} = \left(\frac{20}{1}\right)^2 = 20^2 = 400.$$

Odgovor je pod D.

Vježba 163

Broj $(5^{-1} - 4^{-1})^{-2}$ jednak je:

- A) -9 B) 12 C) 41 D) 400

Rezultat: D.

Zadatak 164 (Ana, srednja škola)

Ako je $5^m = 3$, te $3^n = 0.2$, koliko je $m \cdot n$?

Rješenje 164

Ponovimo!

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad (a^n)^m = a^{n \cdot m}, \quad a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x), \quad \log a^n = n \cdot \log a.$$

1. inačica

$$\left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = 0.2 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{2}{10} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{2}{10} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{1}{5} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = 5^{-1} \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{supstitucije} \end{array} \right] \Rightarrow \\ \Rightarrow (5^m)^n = 5^{-1} \Rightarrow 5^{m \cdot n} = 5^{-1} \Rightarrow m \cdot n = -1.$$

2. inačica

$$\left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = 0.2 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{2}{10} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{2}{10} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = \frac{1}{5} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 \\ 3^n = 5^{-1} \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{logaritmiramo} \\ \text{jednadžbe} \end{array} \right] \Rightarrow \\ \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 5^m = 3 / \log \\ 3^n = 5^{-1} / \log \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} \log 5^m = \log 3 \\ \log 3^n = \log 5^{-1} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} m \cdot \log 5 = \log 3 \\ n \cdot \log 3 = -\log 5 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{pomnožimo} \\ \text{jednadžbe} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow m \cdot \log 5 \cdot n \cdot \log 3 = -\log 3 \cdot \log 5 \Rightarrow m \cdot \log 5 \cdot n \cdot \log 3 = -\log 3 \cdot \log 5 \cdot \frac{1}{\log 3 \cdot \log 5} \Rightarrow m \cdot n = -1.$$

Vježba 164

Ako je $5^m = 3$, te $5 \cdot 3^n = 1$, koliko je $m \cdot n$?

Rezultat: -1.

Zadatak 165 (Ana, srednja škola)

Ako je $2^{10} \cdot 5^{12} = n \cdot 10^8$, onda je

- A) $n = 2.5$ B) $n = 25$ C) $n = 250$ D) $n = 2500$

Rješenje 165

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad (a \cdot b)^n = a^n \cdot b^n, \quad a^n : a^m = a^{n-m}, \quad \log(a \cdot b) = \log a + \log b.$$

$$\log a^n = n \cdot \log a, \quad \log \frac{a}{b} = \log a - \log b, \quad \log 10 = 1, \quad \log 100 = 2.$$

$$\log f(x) = \log g(x) \Rightarrow f(x) = g(x).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} 2^{10} \cdot 5^{12} = n \cdot 10^8 &\Rightarrow 2^{10} \cdot 5^{10} \cdot 5^2 = n \cdot 10^8 \Rightarrow (2 \cdot 5)^{10} \cdot 5^2 = n \cdot 10^8 \Rightarrow 10^{10} \cdot 25 = n \cdot 10^8 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 10^{10} \cdot 25 = n \cdot 10^8 \quad /: 10^8 \Rightarrow 10^2 \cdot 25 = n \Rightarrow n = 10^2 \cdot 25 \Rightarrow n = 100 \cdot 25 \Rightarrow n = 2500. \end{aligned}$$

Odgovor je pod D.

2. inačica

$$\begin{aligned} 2^{10} \cdot 5^{12} = n \cdot 10^8 &\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{logaritmiramo} \\ \text{jednadžbu} \end{array} \right] \Rightarrow 2^{10} \cdot 5^{12} = n \cdot 10^8 \quad / \log \Rightarrow \log(2^{10} \cdot 5^{12}) = \log(n \cdot 10^8) \Rightarrow \\ &\Rightarrow \log 2^{10} + \log 5^{12} = \log n + \log 10^8 \Rightarrow 10 \cdot \log 2 + 12 \cdot \log 5 = \log n + 8 \cdot \log 10 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 10 \cdot \log \frac{10}{5} + 12 \cdot \log 5 = \log n + 8 \cdot 1 \Rightarrow 10 \cdot (\log 10 - \log 5) + 12 \cdot \log 5 = \log n + 8 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 10 \cdot (1 - \log 5) + 12 \cdot \log 5 = \log n + 8 \Rightarrow 10 - 10 \cdot \log 5 + 12 \cdot \log 5 = \log n + 8 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 10 + 2 \cdot \log 5 = \log n + 8 \Rightarrow -\log n = 8 - 10 - 2 \cdot \log 5 \Rightarrow -\log n = -2 - 2 \cdot \log 5 \Rightarrow \\ &\Rightarrow -\log n = -2 - 2 \cdot \log 5 \quad / \cdot (-1) \Rightarrow \log n = 2 + 2 \cdot \log 5 \Rightarrow \log n = \log 100 + 2 \cdot \log 5 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \log n = \log 100 + \log 5^2 \Rightarrow \log n = \log 100 + \log 25 \Rightarrow \log n = \log(100 \cdot 25) \Rightarrow \\ &\Rightarrow \log n = \log 2500 \Rightarrow n = 2500. \end{aligned}$$

Odgovor je pod D.

Vježba 165

Ako je $2^9 \cdot 5^{11} = n \cdot 10^7$, onda je

- A) $n = 2.5$ B) $n = 25$ C) $n = 250$ D) $n = 2500$

Rezultat: D.

Zadatak 166 (Željka, ekonomska škola)

Izračunaj: $(\sqrt{3} - 1)^2 \cdot (4 + 2 \cdot \sqrt{3})$.

- A) 2 B) 4 C) 6 D) 8

Rješenje 166

Ponovimo!

$$(a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad (\sqrt{a})^2 = a \quad , \quad a^2 - b^2 = (a-b) \cdot (a+b).$$

$$(a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad (a \cdot b)^n = a^n \cdot b^n.$$

1. inačica

$$(\sqrt{3}-1)^2 \cdot (4+2\sqrt{3}) = \left((\sqrt{3})^2 - 2 \cdot \sqrt{3} + 1 \right) \cdot (4+2\sqrt{3}) = (3-2\sqrt{3}+1) \cdot (4+2\sqrt{3}) =$$

$$= (4-2\sqrt{3}) \cdot (4+2\sqrt{3}) = 4^2 - (2\sqrt{3})^2 = 16 - 2^2 \cdot (\sqrt{3})^2 = 16 - 4 \cdot 3 = 16 - 12 = 4.$$

Odgovor je pod B.

2. inačica

$$(\sqrt{3}-1)^2 \cdot (4+2\sqrt{3}) = (\sqrt{3}-1)^2 \cdot (3+2\sqrt{3}+1) = (\sqrt{3}-1)^2 \cdot \left((\sqrt{3})^2 + 2\sqrt{3} + 1 \right) =$$

$$= (\sqrt{3}-1)^2 \cdot (\sqrt{3}+1)^2 = \left((\sqrt{3}-1) \cdot (\sqrt{3}+1) \right)^2 = \left((\sqrt{3})^2 - 1 \right)^2 = (3-1)^2 = 2^2 = 4.$$

Odgovor je pod B.

Vježba 166

Izračunaj: $(\sqrt{2}-1)^2 \cdot (3+2\sqrt{2})$.

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Rezultat: A.

Zadatak 167 (Željka, ekonomska škola)

Prikažite u obliku potencije s bazom 6:

$$2^{n-1} \cdot 3^{n+1} - 2^{n+1} \cdot 3^{n-1} + 6^{n-1}.$$

Rješenje 167

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m} \quad , \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n} \quad , \quad (a \cdot b)^n = a^n \cdot b^n \quad , \quad a^1 = a.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

1. inačica

$$2^{n-1} \cdot 3^{n+1} - 2^{n+1} \cdot 3^{n-1} + 6^{n-1} = 2^n \cdot 2^{-1} \cdot 3^n \cdot 3^1 - 2^n \cdot 2^1 \cdot 3^n \cdot 3^{-1} + 6^n \cdot 6^{-1} =$$

$$= 2^n \cdot \frac{1}{2} \cdot 3^n \cdot 3 - 2^n \cdot 2 \cdot 3^n \cdot \frac{1}{3} + 6^n \cdot \frac{1}{6} = 2^n \cdot 3^n \cdot \frac{3}{2} - 2^n \cdot 3^n \cdot \frac{2}{3} + 6^n \cdot \frac{1}{6} =$$

$$= (2 \cdot 3)^n \cdot \frac{3}{2} - (2 \cdot 3)^n \cdot \frac{2}{3} + 6^n \cdot \frac{1}{6} = 6^n \cdot \frac{3}{2} - 6^n \cdot \frac{2}{3} + 6^n \cdot \frac{1}{6} = 6^n \cdot \left(\frac{3}{2} - \frac{2}{3} + \frac{1}{6} \right) =$$

$$= 6^n \cdot \frac{9-4+1}{6} = 6^n \cdot \frac{6}{6} = 6^n \cdot \frac{6}{6} = 6^n \cdot 1 = 6^n.$$

2. inačica

$$2^{n-1} \cdot 3^{n+1} - 2^{n+1} \cdot 3^{n-1} + 6^{n-1} = 2^{n-1} \cdot 3^{n-1} \cdot 3^2 - 2^{n-1} \cdot 2^2 \cdot 3^{n-1} + 6^{n-1} =$$

$$= 2^{n-1} \cdot 3^{n-1} \cdot 3^2 - 2^{n-1} \cdot 3^{n-1} \cdot 2^2 + 6^{n-1} = (2 \cdot 3)^{n-1} \cdot 3^2 - (2 \cdot 3)^{n-1} \cdot 2^2 + 6^{n-1} =$$

$$= 6^{n-1} \cdot 3^2 - 6^{n-1} \cdot 2^2 + 6^{n-1} = 6^{n-1} \cdot (3^2 - 2^2 + 1) = 6^{n-1} \cdot (9 - 4 + 1) = 6^{n-1} \cdot 6 = 6^{n-1} \cdot 6^1 = 6^n.$$

Vježba 167

Prikažite u obliku potencije s bazom 6:

$$2^{n+1} \cdot 3^{n-1} - 2^{n-1} \cdot 3^{n+1} - 6^{n-1}.$$

Rezultat: -6^n .

Zadatak 168 (Zdravko, srednja škola)

Nejednakost $(a-b)^2 \leq a^2 + b^2$ ispunjena je ako i samo ako je

- A) $a \leq b$ B) $a - b \geq 0$ C) $a \cdot b \geq 0$ D) $a \geq b$

Rješenje 168

Ponovimo!

$$(x-y)^2 = x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2.$$

$$(a-b)^2 \leq a^2 + b^2 \Rightarrow a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 \leq a^2 + b^2 \Rightarrow a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 \leq a^2 + b^2 \Rightarrow \\ \Rightarrow -2 \cdot a \cdot b \leq 0 \Rightarrow -2 \cdot a \cdot b \leq 0 \quad /: (-2) \Rightarrow a \cdot b \geq 0.$$

Odgovor je pod C.

Vježba 168

Nejednakost $(a+b)^2 \geq a^2 + b^2$ ispunjena je ako i samo ako je

- A) $a \leq b$ B) $a - b \geq 0$ C) $a \cdot b \geq 0$ D) $a \geq b$

Rezultat: C.

Zadatak 169 (Emy, gimnazija)

Ako je $a = 4^{n+1}$, $b = 25^{n-1}$ te $n \geq 1$, onda je umnožak $a \cdot b$ broj koji ima :

- A) $2 \cdot n$ znamenki B) $n+1$ znamenku C) $n+2$ znamenke D) $2 \cdot n+1$ znamenku

Rješenje 169

Ponovimo!

$$(a^n)^m = a^{n \cdot m} \quad , \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m} \quad , \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n.$$

Prirodni broj deset označavamo simbolom 10 i nazivamo ga dekadskom jedinicom prvog reda ili deseticom. Ostale su dekadске jedinice:

$$10^2, 10^3, 10^4, 10^5, 10^6, \dots, 10^n, \dots$$

Prirodni broj množi se s dekadskom jedinicom tako da mu se zdesna dopiše toliko nula koliko ih ima dekadска jedinica. Na primjer,

$$57 \cdot 10^4 = 570000.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

$$a \cdot b = 4^{n+1} \cdot 25^{n-1} = (2^2)^{n+1} \cdot (5^2)^{n-1} = 2^{2 \cdot n+2} \cdot 5^{2 \cdot n-2} = 2^{2 \cdot n-2} \cdot 2^4 \cdot 5^{2 \cdot n-2} = \\ = 2^{2 \cdot n-2} \cdot 5^{2 \cdot n-2} \cdot 2^4 = (2 \cdot 5)^{2 \cdot n-2} \cdot 2^4 = 10^{2 \cdot n-2} \cdot 16 = 16 \cdot 10^{2 \cdot n-2}.$$

Budući da broju 16 (koji ima 2 znamenke) treba nadopisati $2 \cdot n - 2$ nula, dobije se broj s

$$2 \cdot n - 2 + 2 = 2 \cdot n - 2 + 2 = 2 \cdot n$$

znamenki. Odgovor je pod A.

Vježba 169

Ako je $a = 4^{n+1}$, $b = 25^n$ te $n \geq 1$, onda je umnožak $a \cdot b$ broj koji ima :

- A) $2 \cdot n$ znamenki B) $n+1$ znamenku C) $n+2$ znamenke D) $2 \cdot n+1$ znamenku

Rezultat: D.

Zadatak 170 (Emy, gimnazija)

Koliko znamenki ima broj $4^5 \cdot 5^{13}$?

Rješenje 170

Ponovimo!

$$(a^n)^m = a^{n \cdot m} \quad , \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m} \quad , \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n .$$

Prirodni broj deset označavamo simbolom 10 i nazivamo ga dekadskom jedinicom prvog reda ili deseticom. Ostale su dekadске jedinice:

$$10^2 \quad , \quad 10^3 \quad , \quad 10^4 \quad , \quad 10^5 \quad , \quad 10^6 \quad , \quad \dots \quad , \quad 10^n \quad , \quad \dots$$

Prirodni broj množi se s dekadskom jedinicom tako da mu se zdesna dopiše toliko nula koliko ih ima dekadска jedinica. Na primjer,

$$38 \cdot 10^5 = 3800000 .$$

$$4^5 \cdot 5^{13} = (2^2)^5 \cdot 5^{13} = 2^{10} \cdot 5^{13} = 2^{10} \cdot 5^{10} \cdot 5^3 = (2 \cdot 5)^{10} \cdot 5^3 = 10^{10} \cdot 5^3 = 10^{10} \cdot 125 = 125 \cdot 10^{10} .$$

Budući da broju 125 (koji ima 3 znamenke) treba nadopisati 10 nula, dobije se broj s 13 znamenki.

Vježba 170

Koliko znamenki ima broj $4^5 \cdot 5^{12}$?

Rezultat: 12 znamenki.

Zadatak 171 (Lucija, srednja škola)

Pojednostavni: $\sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} + \sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}}$.

Rješenje 171

Ponovimo!

$$(a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 \quad , \quad (\sqrt{a})^2 = a \quad , \quad \sqrt{a^2} = a \quad , \quad a \geq 0 .$$

$$(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2 \quad , \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n \quad , \quad \sqrt{a} \cdot \sqrt{b} = \sqrt{a \cdot b} .$$

1. inačica

Zadani izraz označimo sa x i kvadriramo ga.

$$\begin{aligned} x &= \sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} + \sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}} \Rightarrow x = \sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} + \sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}} / 2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = \left(\sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} + \sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}} \right)^2 \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= \left(\sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} \right)^2 + 2 \cdot \sqrt{7+4 \cdot \sqrt{3}} \cdot \sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}} + \left(\sqrt{7-4 \cdot \sqrt{3}} \right)^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = 7+4 \cdot \sqrt{3} + 2 \cdot \sqrt{(7+4 \cdot \sqrt{3}) \cdot (7-4 \cdot \sqrt{3})} + 7-4 \cdot \sqrt{3} \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = 7+4 \cdot \sqrt{3} + 2 \cdot \sqrt{(7+4 \cdot \sqrt{3}) \cdot (7-4 \cdot \sqrt{3})} + 7-4 \cdot \sqrt{3} \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow x^2 &= 7 + 2 \cdot \sqrt{(7+4\sqrt{3}) \cdot (7-4\sqrt{3})} + 7 \Rightarrow x^2 = 14 + 2 \cdot \sqrt{7^2 - (4\sqrt{3})^2} \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= 14 + 2 \cdot \sqrt{49 - 4^2 \cdot (\sqrt{3})^2} \Rightarrow x^2 = 14 + 2 \cdot \sqrt{49 - 16 \cdot 3} \Rightarrow x^2 = 14 + 2 \cdot \sqrt{49 - 48} \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= 14 + 2 \cdot \sqrt{1} \Rightarrow x^2 = 14 + 2 \cdot 1 \Rightarrow x^2 = 14 + 2 \Rightarrow x^2 = 16 \Rightarrow x^2 = 16 \quad / \sqrt{} \Rightarrow \\ &\Rightarrow x = \sqrt{16} \Rightarrow x = \sqrt{4^2} \Rightarrow x = 4. \end{aligned}$$

2. inačica

Radikande (izraze pod korijenima) transformiramo u kvadrat zbroja i kvadrat razlike.

$$\begin{aligned} \sqrt{7+4\sqrt{3}} + \sqrt{7-4\sqrt{3}} &= \sqrt{4+2\cdot 2\sqrt{3}+3} + \sqrt{4-2\cdot 2\sqrt{3}+3} = \\ &= \sqrt{2^2+2\cdot 2\sqrt{3}+(\sqrt{3})^2} + \sqrt{2^2-2\cdot 2\sqrt{3}+(\sqrt{3})^2} = \sqrt{(2+\sqrt{3})^2} + \sqrt{(2-\sqrt{3})^2} = \\ &= 2+\sqrt{3}+2-\sqrt{3} = 2+\sqrt{3}+2-\sqrt{3} = 4. \end{aligned}$$

Vježba 171

Pojednostavi: $\sqrt{7+4\sqrt{3}} - \sqrt{7-4\sqrt{3}}$.

Rezultat: $2\sqrt{3}$.

Zadatak 172 (Lucija, srednja škola)

Izračunaj: $\sqrt{20+2\sqrt{19}} + \sqrt{20-2\sqrt{19}}$.

Rješenje 172

Ponovimo!

$$\begin{aligned} (a+b)^2 &= a^2 + 2\cdot a\cdot b + b^2, & (a-b)^2 &= a^2 - 2\cdot a\cdot b + b^2, & (\sqrt{a})^2 &= a, & \sqrt{a^2} &= a, & a \geq 0. \\ (a-b)\cdot(a+b) &= a^2 - b^2, & a^n \cdot b^n &= (a\cdot b)^n, & 1^n &= 1, & \sqrt{a}\cdot\sqrt{b} &= \sqrt{a\cdot b}. \end{aligned}$$

1. inačica

Zadani izraz označimo sa x i kvadriramo ga.

$$\begin{aligned} x &= \sqrt{20+2\sqrt{19}} + \sqrt{20-2\sqrt{19}} \Rightarrow x = \sqrt{20+2\sqrt{19}} + \sqrt{20-2\sqrt{19}} \quad / ^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = \left(\sqrt{20+2\sqrt{19}} + \sqrt{20-2\sqrt{19}}\right)^2 \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= \left(\sqrt{20+2\sqrt{19}}\right)^2 + 2\cdot\sqrt{20+2\sqrt{19}}\cdot\sqrt{20-2\sqrt{19}} + \left(\sqrt{20-2\sqrt{19}}\right)^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = 20 + 2\sqrt{19} + 2\sqrt{(20+2\sqrt{19})\cdot(20-2\sqrt{19})} + 20 - 2\sqrt{19} \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^2 = 20 + 2\sqrt{19} + 2\sqrt{(20+2\sqrt{19})\cdot(20-2\sqrt{19})} + 20 - 2\sqrt{19} \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= 20 + 2\sqrt{(20+2\sqrt{19})\cdot(20-2\sqrt{19})} + 20 \Rightarrow x^2 = 40 + 2\sqrt{20^2 - (2\sqrt{19})^2} \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= 40 + 2\sqrt{400 - 2^2\cdot(\sqrt{19})^2} \Rightarrow x^2 = 40 + 2\sqrt{400 - 4\cdot 19} \Rightarrow x^2 = 40 + 2\sqrt{400 - 76} \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2 &= 40 + 2\sqrt{324} \Rightarrow x^2 = 40 + 2\sqrt{18^2} \Rightarrow x^2 = 40 + 2\cdot 18 \Rightarrow x^2 = 40 + 36 \Rightarrow x^2 = 76 \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\Rightarrow x^2 = 76 \quad / \sqrt{\quad} \Rightarrow x = \sqrt{76} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{djelomično} \\ \text{korjenovanje} \end{array} \right] \Rightarrow x = \sqrt{4 \cdot 19} \Rightarrow x = 2 \cdot \sqrt{19}.$$

2. inačica

Radikande (izraze pod korijenima) transformiramo u kvadrat zbroja i kvadrat razlike.

$$\begin{aligned} & \sqrt{20+2 \cdot \sqrt{19}} + \sqrt{20-2 \cdot \sqrt{19}} = \sqrt{19+2 \cdot \sqrt{19}+1} + \sqrt{19-2 \cdot \sqrt{19}+1} = \\ & = \sqrt{(\sqrt{19})^2 + 2 \cdot \sqrt{19}+1} + \sqrt{(\sqrt{19})^2 - 2 \cdot \sqrt{19}+1} = \sqrt{(\sqrt{19}+1)^2} + \sqrt{(\sqrt{19}-1)^2} = \\ & = \sqrt{19}+1 + \sqrt{19}-1 = \sqrt{19}+1 + \sqrt{19}-1 = 2 \cdot \sqrt{19}. \end{aligned}$$

Vježba 172

Izračunaj: $\sqrt{20+2 \cdot \sqrt{19}} - \sqrt{20-2 \cdot \sqrt{19}}$.

Rezultat: 2.

Zadatak 173 (Mirela, ekonomska škola)

Ako je $x = 333333333^2$, $y = 333333332 \cdot 333333334$, onda je:

A) $x - y = 1$ B) $y = x + 1$ C) $y - x = 1$ D) $x = (y - 1)^2$

Rješenje 173

Ponovimo!

$$(a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2, \quad 1^n = 1.$$

$$\begin{aligned} y & = 333333332 \cdot 333333334 = (333333333 - 1) \cdot (333333333 + 1) = 333333333^2 - 1^2 = \\ & = 333333333^2 - 1 = \left[x = 333333333^2 \right] = x - 1. \end{aligned}$$

Tada je:

$$y = x - 1 \Rightarrow -x + y = -1 \Rightarrow -x + y = -1 \quad / \cdot (-1) \Rightarrow x - y = 1.$$

Odgovor je pod A.

Vježba 173

Ako je $x = 333333333^2$, $y = 333333331 \cdot 333333335$, onda je:

A) $x - y = 4$ B) $y = x + 4$ C) $y - x = 4$ D) $x = (y - 2)^2$

Rezultat: A.

Zadatak 174 (Mirela, ekonomska škola)

Ako je $x - y = 3$ i $x^2 + y^2 = 5$, onda je:

A) $x \cdot y = -5$ B) $x \cdot y = 15$ C) $x \cdot y = -2$ D) $x \cdot y = 25$

Rješenje 174

Ponovimo!

$$(a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 = (a-b)^2, \quad -a+a=0.$$

1. inačica

Riješimo sustav linearne i kvadratne jednadžbe.

$$\begin{aligned} \left. \begin{array}{l} x - y = 3 \\ x^2 + y^2 = 5 \end{array} \right\} & \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x = 3 + y \\ x^2 + y^2 = 5 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{supstitucije} \end{array} \right] \Rightarrow (3+y)^2 + y^2 = 5 \Rightarrow \\ & \Rightarrow 9 + 6 \cdot y + y^2 + y^2 = 5 \Rightarrow 2 \cdot y^2 + 6 \cdot y + 9 - 5 = 0 \Rightarrow 2 \cdot y^2 + 6 \cdot y + 4 = 0 \quad / : 2 \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\Rightarrow y^2 + 3 \cdot y + 2 = 0 \Rightarrow y^2 + 3 \cdot y + 2 = 0 \left. \begin{array}{l} a=1, b=3, c=2 \\ a=1, b=3, c=2 \end{array} \right\} \Rightarrow y_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow y_{1,2} = \frac{-3 \pm \sqrt{9 - 4 \cdot 1 \cdot 2}}{2 \cdot 1} \Rightarrow y_{1,2} = \frac{-3 \pm \sqrt{9 - 8}}{2} \Rightarrow y_{1,2} = \frac{-3 \pm \sqrt{1}}{2} \Rightarrow y_{1,2} = \frac{-3 \pm 1}{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} y_1 = \frac{-3+1}{2} \\ y_2 = \frac{-3-1}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} y_1 = -\frac{2}{2} \\ y_2 = -\frac{4}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} y_1 = -1 \\ y_2 = -2 \end{array} \right\}.$$

Računamo nepoznanicu x.

- $\left. \begin{array}{l} y_1 = -1 \\ x = 3 + y \end{array} \right\} \Rightarrow x = 3 + (-1) \Rightarrow x = 3 - 1 \Rightarrow x_1 = 2.$
- $\left. \begin{array}{l} y_2 = -2 \\ x = 3 + y \end{array} \right\} \Rightarrow x = 3 + (-2) \Rightarrow x = 3 - 2 \Rightarrow x_2 = 1.$

Tada je:

$$(x_1, y_1) = (2, -1) \Rightarrow x_1 \cdot y_1 = 2 \cdot (-1) \Rightarrow x_1 \cdot y_1 = -2.$$

$$(x_2, y_2) = (1, -2) \Rightarrow x_2 \cdot y_2 = 1 \cdot (-2) \Rightarrow x_2 \cdot y_2 = -2.$$

Odgovor je pod C.

2. inačica

Kvadriramo prvu (linearnu) jednačbu i u dobiveni rezultat uvrstimo slobodni član druge (kvadratne) jednačbe.

$$x - y = 3 \Rightarrow x - y = 3 \quad / \cdot 2 \Rightarrow (x - y)^2 = 3^2 \Rightarrow x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2 = 9 \Rightarrow x^2 + y^2 - 2 \cdot x \cdot y = 9 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow [x^2 + y^2 = 5] \Rightarrow 5 - 2 \cdot x \cdot y = 9 \Rightarrow -2 \cdot x \cdot y = 9 - 5 \Rightarrow -2 \cdot x \cdot y = 4 \Rightarrow -2 \cdot x \cdot y = 4 \quad / : (-2) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x \cdot y = -2.$$

Odgovor je pod C.

3. inačica

Transformiramo drugu (kvadratnu) jednačbu i u dobiveni rezultat uvrstimo slobodni član prve (linearne) jednačbe.

$$x^2 + y^2 = 5 \Rightarrow x^2 + y^2 - 2 \cdot x \cdot y + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2 + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow (x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2) + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow (x - y)^2 + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow [x - y = 3] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 3^2 + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow 9 + 2 \cdot x \cdot y = 5 \Rightarrow 2 \cdot x \cdot y = 5 - 9 \Rightarrow 2 \cdot x \cdot y = -4 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 2 \cdot x \cdot y = -4 \quad / : 2 \Rightarrow x \cdot y = -2.$$

Odgovor je pod C.

Vježba 174

Ako je $x - y = 1$ i $x^2 + y^2 = 3$, onda je:

A) $x \cdot y = -1$ B) $x \cdot y = 1$ C) $x \cdot y = -2$ D) $x \cdot y = 2$

Rezultat: B.

Zadatak 175 (Mirela, ekonomska škola)

Ako je $a \cdot (a-1) = \frac{1}{2}$, onda je $(2 \cdot a - 1)^2$ jednako:

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Rješenje 175

Ponovimo!

$$(x-y)^2 = x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2, \quad -x+x=0, \quad (\sqrt{x})^2 = x, \quad (x \cdot y)^n = x^n \cdot y^n.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

1. inačica

Iz zadane jednadžbe (kvadratne jednadžbe) izračunamo a.

$$\begin{aligned} a \cdot (a-1) = \frac{1}{2} &\Rightarrow a^2 - a = \frac{1}{2} \Rightarrow a^2 - a = \frac{1}{2} \cdot 2 \Rightarrow 2 \cdot a^2 - 2 \cdot a = 1 \Rightarrow 2 \cdot a^2 - 2 \cdot a - 1 = 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left. \begin{aligned} 2 \cdot a^2 - 2 \cdot a - 1 = 0 \\ a = 2, b = -2, c = -1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \Rightarrow \\ &\Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \pm \sqrt{4 - 4 \cdot 2 \cdot (-1)}}{2 \cdot 2} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \pm \sqrt{4+8}}{4} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \pm \sqrt{12}}{4} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \pm \sqrt{4 \cdot 3}}{4} \Rightarrow \\ &\Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \pm 2 \cdot \sqrt{3}}{4} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \cdot (1 \pm \sqrt{3})}{4} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{2 \cdot (1 \pm \sqrt{3})}{4} \Rightarrow a_{1,2} = \frac{1 \pm \sqrt{3}}{2} \Rightarrow \left. \begin{aligned} a_1 = \frac{1 + \sqrt{3}}{2} \\ a_2 = \frac{1 - \sqrt{3}}{2} \end{aligned} \right\}. \end{aligned}$$

Tada je:

$$\begin{aligned} \bullet (2 \cdot a - 1)^2 &= \left[a = \frac{1 + \sqrt{3}}{2} \right] = \left(2 \cdot \frac{1 + \sqrt{3}}{2} - 1 \right)^2 = \left(2 \cdot \frac{1 + \sqrt{3}}{2} - 1 \right)^2 = (1 + \sqrt{3} - 1)^2 = \\ &= (1 + \sqrt{3} - 1)^2 = (\sqrt{3})^2 = 3. \\ \bullet (2 \cdot a - 1)^2 &= \left[a = \frac{1 - \sqrt{3}}{2} \right] = \left(2 \cdot \frac{1 - \sqrt{3}}{2} - 1 \right)^2 = \left(2 \cdot \frac{1 - \sqrt{3}}{2} - 1 \right)^2 = (1 - \sqrt{3} - 1)^2 = \\ &= (1 - \sqrt{3} - 1)^2 = (-\sqrt{3})^2 = 3. \end{aligned}$$

Odgovor je pod C.

2. inačica

$$a \cdot (a-1) = \frac{1}{2} \Rightarrow a^2 - a = \frac{1}{2}.$$

Tada je:

$$(2 \cdot a - 1)^2 = 4 \cdot a^2 - 4 \cdot a + 1 = 4 \cdot (a^2 - a) + 1 = \left[a^2 - a = \frac{1}{2} \right] = 4 \cdot \frac{1}{2} + 1 = 4 \cdot \frac{1}{2} + 1 = 2 + 1 = 3.$$

Odgovor je pod C.

3. inačica

$$a \cdot (a-1) = \frac{1}{2} \Rightarrow a^2 - a = \frac{1}{2} \Rightarrow a^2 - a = \frac{1}{2} \cdot 4 \Rightarrow 4 \cdot a^2 - 4 \cdot a = 2.$$

Tada je:

$$(2 \cdot a - 1)^2 = 4 \cdot a^2 - 4 \cdot a + 1 = (4 \cdot a^2 - 4 \cdot a) + 1 = [4 \cdot a^2 - 4 \cdot a = 2] = 2 + 1 = 3.$$

Odgovor je pod C.

Vježba 175

Ako je $a \cdot (1 - a) = -\frac{1}{2}$, onda je $(1 - 2 \cdot a)^2$ jednako:

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Rezultat: C.

Zadatak 176 (Jelena, gimnazija)

Pojednostavni izraz:
$$\frac{\sqrt{\sqrt{2}-1} \cdot \sqrt[4]{3+2 \cdot \sqrt{2}} + \sqrt[3]{(x+12) \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - \sqrt{\sqrt{2}+1} \cdot \sqrt[4]{3-2 \cdot \sqrt{2}}}$$

Rješenje 176

Ponovimo!

$$\begin{aligned} n\sqrt{a} \cdot m\sqrt{b} &= n \cdot m \sqrt{a^m \cdot b^n} & , & \quad (\sqrt{a})^2 = a & , & \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2 & , & \quad \sqrt[3]{a^3} = a. \\ (a-b)^3 &= a^3 - 3 \cdot a^2 \cdot b + 3 \cdot a \cdot b^2 - b^3 & , & \quad a \cdot \sqrt{b} = \sqrt{a^2 \cdot b} & , & \quad a^1 = a & , & \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}. \\ a^2 - b^2 &= (a-b) \cdot (a+b) & , & \quad (a \cdot b)^n = a^n \cdot b^n & , & \quad (a^n)^m = a^{n \cdot m}. \end{aligned}$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Množenje zagrada

$$(a+b) \cdot (c+d) = a \cdot c + a \cdot d + b \cdot c + b \cdot d.$$

$$\begin{aligned} \frac{\sqrt{\sqrt{2}-1} \cdot \sqrt[4]{3+2 \cdot \sqrt{2}} + \sqrt[3]{(x+12) \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - \sqrt{\sqrt{2}+1} \cdot \sqrt[4]{3-2 \cdot \sqrt{2}}} &= \frac{4\sqrt{(\sqrt{2}-1)^2 \cdot (3+2 \cdot \sqrt{2})} + \sqrt[3]{(x+12) \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{(\sqrt{2}+1)^2 \cdot (3-2 \cdot \sqrt{2})}} = \\ &= \frac{4\sqrt{\left((\sqrt{2})^2 - 2 \cdot \sqrt{2} + 1\right) \cdot (3+2 \cdot \sqrt{2})} + \sqrt[3]{(x+12) \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{\left((\sqrt{2})^2 + 2 \cdot \sqrt{2} + 1\right) \cdot (3-2 \cdot \sqrt{2})}} = \\ &= \frac{4\sqrt{(2-2 \cdot \sqrt{2}+1) \cdot (3+2 \cdot \sqrt{2})} + \sqrt[3]{(x+12) \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{(2+2 \cdot \sqrt{2}+1) \cdot (3-2 \cdot \sqrt{2})}} = \\ &= \frac{4\sqrt{(3-2 \cdot \sqrt{2}) \cdot (3+2 \cdot \sqrt{2})} + \sqrt[3]{x \cdot \sqrt{x+12} \cdot \sqrt{x-6 \cdot x-8}}}{\frac{x-\sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{(3+2 \cdot \sqrt{2}) \cdot (3-2 \cdot \sqrt{2})}} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{4\sqrt{3^2 - (2\cdot\sqrt{2})^2} + 3\sqrt{\sqrt{x^2}\cdot x - 6\cdot x + 12\cdot\sqrt{x} - 8}}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{3^2 - (2\cdot\sqrt{2})^2}} = \\
&= \frac{4\sqrt{9 - 2^2 \cdot (\sqrt{2})^2} + 3\sqrt{\sqrt{x^3} - 3\cdot(\sqrt{x})^2 \cdot 2 + 3\cdot\sqrt{x} \cdot 2^2 - 2^3}}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{9 - 2^2 \cdot (\sqrt{2})^2}} = \\
&= \frac{4\sqrt{9 - 4 \cdot 2} + 3\sqrt{(\sqrt{x})^3 - 3\cdot(\sqrt{x})^2 \cdot 2 + 3\cdot\sqrt{x} \cdot 2^2 - 2^3}}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{9 - 4 \cdot 2}} = \frac{4\sqrt{9 - 8} + 3\sqrt{(\sqrt{x} - 2)^3}}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{9 - 8}} = \frac{4\sqrt{1} + 3\sqrt{(\sqrt{x} - 2)^3}}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 4\sqrt{1}} = \\
&= \frac{1 + \sqrt{x} - 2}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 1} = \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - 1} = \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} - \frac{1}{1}} = \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{x - \sqrt{x} - (\sqrt{x} - 1)}{\sqrt{x-1}}} = \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{x - \sqrt{x} - \sqrt{x} + 1}{\sqrt{x-1}}} = \\
&= \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{x - 2\sqrt{x} + 1}{\sqrt{x-1}}} = \frac{\sqrt{x} - 1}{\frac{(\sqrt{x} - 1)^2}{\sqrt{x-1}}} = \frac{(\sqrt{x} - 1)^2}{(\sqrt{x} - 1)^2} = 1.
\end{aligned}$$

Vježba 176

Pojednostavni izraz:
$$\frac{\frac{x - \sqrt{x}}{\sqrt{x-1}} \cdot \sqrt{\sqrt{2} + 1} \cdot 4\sqrt{3 - 2\sqrt{2}}}{\sqrt{\sqrt{2} - 1} \cdot 4\sqrt{3 + 2\sqrt{2}} + 3\sqrt{(x+12) \cdot \sqrt{x} - 6 \cdot x - 8}}.$$

Rezultat: 1.

Zadatak 177 (Josip, srednja škola)

Racionalizirajte nazivnik u razlomku:
$$\frac{\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{4} - \sqrt[3]{6} + \sqrt[3]{9}}.$$

Rješenje 177

Ponovimo!

$$\begin{aligned}
(\sqrt[n]{a})^m &= \sqrt[n]{a^m} \quad , \quad \sqrt[n]{a \cdot b} = \sqrt[n]{a} \cdot \sqrt[n]{b} \quad , \quad \sqrt[3]{a^3} = a \quad , \quad (a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2. \\
a^3 + b^3 &= (a+b) \cdot (a^2 - a \cdot b + b^2).
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\frac{\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{4} - \sqrt[3]{6} + \sqrt[3]{9}} &= \frac{\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{2^2} - \sqrt[3]{2 \cdot 3} + \sqrt[3]{3^2}} = \frac{\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}}{(\sqrt[3]{2})^2 - \sqrt[3]{2} \cdot \sqrt[3]{3} + (\sqrt[3]{3})^2} = \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{nazivnika} \end{array} \right] = \\
&= \frac{\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}}{(\sqrt[3]{2})^2 - \sqrt[3]{2} \cdot \sqrt[3]{3} + (\sqrt[3]{3})^2} \cdot \frac{\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3}} = \frac{(\sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{3}) \cdot (\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3})}{\left((\sqrt[3]{2})^2 - \sqrt[3]{2} \cdot \sqrt[3]{3} + (\sqrt[3]{3})^2 \right) \cdot (\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3})} =
\end{aligned}$$

$$= \frac{(\sqrt[3]{2})^2 - (\sqrt[3]{3})^2}{(\sqrt[3]{2})^3 + (\sqrt[3]{3})^3} = \frac{\sqrt[3]{2^2} - \sqrt[3]{3^2}}{\sqrt[3]{2^3} + \sqrt[3]{3^3}} = \frac{\sqrt[3]{4} - \sqrt[3]{9}}{\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3}} = \frac{\sqrt[3]{4} - \sqrt[3]{9}}{2+3} = \frac{\sqrt[3]{4} - \sqrt[3]{9}}{5}.$$

Vježba 177

Racionalizirajte nazivnik u razlomku: $\frac{\sqrt[3]{3} + \sqrt[3]{2}}{\sqrt[3]{4} + \sqrt[3]{6} + \sqrt[3]{9}}$.

Rezultat: $\sqrt[3]{9} - \sqrt[3]{4}$.

Zadatak 178 (Josip, srednja škola)

Racionalizirajte nazivnik u razlomku: $\frac{3}{\sqrt[3]{4-1}}$.

Rješenje 178

Ponovimo!

$$(\sqrt[n]{a})^m = \sqrt[n]{a^m}, \quad \sqrt[3]{a^3} = a, \quad a^3 - b^3 = (a-b) \cdot (a^2 + a \cdot b + b^2).$$

$$\begin{aligned} \frac{3}{\sqrt[3]{4-1}} &= \left[\begin{array}{l} \text{racionalizacija} \\ \text{nazivnika} \end{array} \right] = \frac{3}{\sqrt[3]{4-1}} \cdot \frac{(\sqrt[3]{4})^2 + \sqrt[3]{4} + 1}{(\sqrt[3]{4})^2 + \sqrt[3]{4} + 1} = \frac{3 \cdot \left((\sqrt[3]{4})^2 + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{(\sqrt[3]{4-1}) \cdot \left((\sqrt[3]{4})^2 + \sqrt[3]{4} + 1 \right)} \\ &= \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{4^2} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{(\sqrt[3]{4})^3 - 1^3} = \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{\sqrt[3]{4^3} - 1} = \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{\sqrt[3]{4^3} - 1} = \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{4-1} \\ &= \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{3} = \frac{3 \cdot \left(\sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1 \right)}{3} = \sqrt[3]{16} + \sqrt[3]{4} + 1. \end{aligned}$$

Vježba 178

Racionalizirajte nazivnik u razlomku: $\frac{5}{\sqrt[3]{4+1}}$.

Rezultat: $\sqrt[3]{16} - \sqrt[3]{4} + 1$.

Zadatak 179 (Valentina, gimnazija)

Pojednostavnite izraz: $\sqrt{x+y+z+2 \cdot \sqrt{x \cdot z + y \cdot z}} + \sqrt{x+y+z-2 \cdot \sqrt{x \cdot z + y \cdot z}}$, $x, y, z \geq 0$.

Rješenje 179

Ponovimo!

$$(\sqrt{a})^2 = a, \quad (a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$

$$\sqrt{a^2} = a, \quad a \geq 0, \quad \sqrt{a \cdot b} = \sqrt{a} \cdot \sqrt{b}, \quad -a + a = 0.$$

Za realni broj x njegova je apsolutna vrijednost (modul) broj $|x|$ koji određujemo na ovaj način:

$$|x| = \begin{cases} x, & x \geq 0 \\ -x, & x < 0. \end{cases}$$

Ako je broj x pozitivan ili nula, tada je on jednak svojoj apsolutnoj vrijednosti. Za svaki x, $x \geq 0$, vrijedi

$$|x| = x.$$

Ako je x negativan broj, njegova apsolutna vrijednost je suprotan broj $-x$ koji je pozitivan. Za svaki x , $x < 0$, je

$$|x| = -x.$$

Ili ovako:

Apsolutna vrijednost realnog broja x definira se

$$|x| = \begin{cases} x, & x > 0 \\ 0, & x = 0. \\ -x, & x < 0 \end{cases}$$

Ako je broj x pozitivan broj, onda ga prepisemo: $|x| = x$, $|7| = 7$.

Ako je broj x negativan broj, onda ga pišemo s minusom: $|x| = -x$, $|-4| = -(-4) = 4$.

$$\begin{aligned} & \sqrt{x+y+z+2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} + \sqrt{x+y+z-2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} = \\ & = \sqrt{x+y+2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}+z} + \sqrt{x+y-2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}+z} = \\ & = \sqrt{(\sqrt{x+y})^2 + 2\cdot\sqrt{(x+y)\cdot z} + (\sqrt{z})^2} + \sqrt{(\sqrt{x+y})^2 - 2\cdot\sqrt{(x+y)\cdot z} + (\sqrt{z})^2} = \\ & = \sqrt{(\sqrt{x+y})^2 + 2\cdot\sqrt{x+y}\cdot\sqrt{z} + (\sqrt{z})^2} + \sqrt{(\sqrt{x+y})^2 - 2\cdot\sqrt{x+y}\cdot\sqrt{z} + (\sqrt{z})^2} = \\ & = \sqrt{(\sqrt{x+y} + \sqrt{z})^2} + \sqrt{(\sqrt{x+y} - \sqrt{z})^2} = |\sqrt{x+y} + \sqrt{z}| + |\sqrt{x+y} - \sqrt{z}| = \\ & = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} + |\sqrt{x+y} - \sqrt{z}|. \end{aligned}$$

- Ako je

$$\sqrt{x+y} > \sqrt{z},$$

slijedi:

$$\begin{aligned} & \sqrt{x+y+z+2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} + \sqrt{x+y+z-2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} = \\ & = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} + |\sqrt{x+y} - \sqrt{z}| = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} + \sqrt{x+y} - \sqrt{z} = \\ & = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} + \sqrt{x+y} - \sqrt{z} = 2\cdot\sqrt{x+y}. \end{aligned}$$

- Ako je

$$\sqrt{x+y} < \sqrt{z},$$

slijedi:

$$\begin{aligned} & \sqrt{x+y+z+2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} + \sqrt{x+y+z-2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} = \\ & = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} + |\sqrt{x+y} - \sqrt{z}| = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} - (\sqrt{x+y} - \sqrt{z}) = \\ & = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} - \sqrt{x+y} + \sqrt{z} = \sqrt{x+y} + \sqrt{z} - \sqrt{x+y} + \sqrt{z} = 2\cdot\sqrt{z}. \end{aligned}$$

Vježba 179

Pojednostavnite izraz: $\sqrt{x+y+z+2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}} + \sqrt{x+y+z-2\cdot\sqrt{x\cdot z+y\cdot z}}$, $x, y, z \geq 0$.

Rezultat: $\sqrt{x+y} > \sqrt{z} \Rightarrow 2\cdot\sqrt{x+y}$, $\sqrt{x+y} < \sqrt{z} \Rightarrow 2\cdot\sqrt{x+y}$.

Zadatak 180 (Frane, gimnazija)

Oduzmi binarne brojeve:

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0_{(2)} \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1_{(2)} \\ \hline \end{array}$$

Rješenje 180

Ponovimo!

Za bazu brojevnog sustava možemo uzeti bilo koji prirodni broj veći od 1. U sustavu s bazom b prirodni broj N zapisujemo kao

$$N = a_n a_{n-1} a_{n-2} \dots a_2 a_1 a_0 (b)$$

pri čemu brojevi a_i , $i = 0, 1, 2, 3, \dots, n$ mogu poprimiti vrijednosti iz skupa $\{0, 1, 2, 3, \dots, b-1\}$. Vrijednost prirodnog broja N zapisanog u sustavu s bazom b je

$$\begin{aligned} N = a_n a_{n-1} a_{n-2} \dots a_2 a_1 a_0 (b) &= a_n \cdot b^n + a_{n-1} \cdot b^{n-1} + a_{n-2} \cdot b^{n-2} + \dots + a_2 \cdot b^2 + a_1 \cdot b^1 + a_0 \cdot b^0 = \\ &= a_n \cdot b^n + a_{n-1} \cdot b^{n-1} + a_{n-2} \cdot b^{n-2} + \dots + a_2 \cdot b^2 + a_1 \cdot b + a_0. \end{aligned}$$

U binarnom sustavu (sustavu s bazom 2) postoje samo dvije različite znamenke: 0 i 1. U njemu također vrijedi zakon pozicije (mjesne vrijednosti!).

Tablica zbrajanja u binarnom sustavu glasi:

0 + 0 = 0	0 + 1 = 1
1 + 0 = 1	1 + 1 = 10 (čitaj jedan nula) ili 1 + 1 = 0 i prijenos 1 Prijenos se prenosi u susjedni stupac s lijeve strane.

Tablica oduzimanja u binarnom sustavu glasi:

0 - 0 = 0	1 - 0 = 1
1 - 1 = 0	0 - 1 = 1 i '1 dalje' ('1 dalje' oduzimamo od umanjenika u sljedećem stupcu nalijevo)

1. inačica

Oduzima se kao i u dekadskom sustavu počevši od najnižih mjesnih vrijednosti.

U ovom primjeru govorimo.

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline \ 1 \end{array}$$

- u stupcu 'jedinica' – nula minus jedan je jedan i **jedan dalje** ($0 - 1 = 1$ i **1 dalje**)

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline \ 0 \ 1 \end{array}$$

- u stupcu 'desetica' – jedan minus jedan (dalje) je nula, nula minus nula je nula ($1 - 1 - 0 = 0$)

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline \ 0 \ 1 \end{array}$$

- u stupcu 'stotica' – nula minus jedan je jedan i **jedan dalje** ($0 - 1 = 1$ i **1 dalje**)

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 0 \ 1 \ 0 \ 1 \end{array}$$

- u stupcu 'tisućica' – nula minus jedan (dalje) je jedan (i jedan dalje), jedan minus jedan je nula ($0 - 1 = 1$ i **1 dalje**, $1 - 1 = 0$)

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 1 \end{array}$$

- u stupcu 'deset tisućica' – jedan minus jedan (dalje) je nula ($1 - 1 = 0$)

Rezultat oduzimanja zadana dva broja je:

$$10010_{(2)} - 1101_{(2)} = 00101_{(2)} = 101_{(2)}$$

Ili ovako!

Oduzima se kao i u dekadskom sustavu počevši od najnižih mjesnih vrijednosti.

U ovom primjeru govorimo.

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 1 \end{array}$$

- jedan do nula ne može pa je jedan do jedan nula jednako jedan i **jedan pišemo dalje**

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 0 \ 1 \end{array}$$

- nula i jedan (dalje) je jedan i do jedan jednako je nula

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 1 \ 0 \ 1 \end{array}$$

- jedan do nula ne može pa je jedan do jedan nula jednako jedan i **jedan pišemo dalje**

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \\ \hline 0 \ 1 \ 0 \ 1 \end{array}$$

- jedan i jedan (dalje) je jedan nula i do jedan nula je nula

Dakle, rezultat oduzimanja je $101_{(2)}$.

2. inačica

Binarni brojevi mogu se oduzimati pomoću **dvojnoga komplementa**. Dvojnim komplementom prikazuju se negativni brojevi u binarnom brojevnom sustavu pa se oduzimanje svodi na pribrajanje negativnog broja. Taj postupak provodi se u četiri koraka.

① korak

Umanjenik (broj od kojeg se oduzima) i umanjitelj (broj koji se oduzima) moraju imati isti broj znamenki pa se zato **umanjitelju s lijeve strane dopišu nule** (ako je potrebno) tako da umanjenik i umanjitelj imaju jednaki broj znamenki.

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ - \quad 1 \ 1 \ 0 \ 1 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \rightarrow \text{umanjenik} \\ - \quad 0 \ 1 \ 1 \ 0 \ 1 \rightarrow \text{umanjitelj} \end{array}$$

② korak

Oredimo komplement umanjitelja tako da sve 0 u umanjitelju pretvorimo u 1, a 1 pretvorimo u 0. (umjesto 0 pišemo 1, a umjesto 1 pišemo 0).

$$01101 \rightarrow 10010$$

③ korak

Komplementu pribrojimo 1.

$$\begin{array}{r} 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \\ + \quad 1 \\ \hline 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 1 \end{array} \rightarrow \text{dvojni komplement}$$

Dobije se dvojni komplement.

④ korak

Umanjenik zbrojimo sa dvojnim komplementom i odbacimo krajnju jedinicu na lijevoj strani rezultata.

$$\begin{array}{r} 1\ 0\ 0\ 1\ 0 \\ +\ 1\ 0\ 0\ 1\ 1 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \ 0\ 0\ 1\ 0 \\ +\ 1\ 0\ 0\ 1\ 1 \\ \hline 0\ 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1\ 0\ 0\ 1\ 0 \\ +\ 1\ 0\ 0\ 1\ 1 \\ \hline 1\ 0\ 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1\ 0\ 0\ 1\ 0 \\ +\ 1\ 0\ 0\ 1\ 1 \\ \hline 0\ 1\ 0\ 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1\ 0\ 0\ 1\ 0 \\ +\ 1\ 0\ 0\ 1\ 1 \\ \hline 1\ 0\ 0\ 1\ 0\ 1 \end{array}$$

Odbacimo krajnju lijevu jedinicu pa je rezultat oduzimanja binarnih brojeva broj $00101_{(2)}$ ili $101_{(2)}$.

Vježba 180

Oduzmi binarne brojeve:

$$\begin{array}{r} 1\ 1\ 0\ 1\ 1_{(2)} \\ -\ 1\ 1\ 1\ 0_{(2)} \\ \hline \end{array}$$

Rezultat: $1101_{(2)}$.